

תוכנית הקורס ורשימת קריאה לקורס

סמסטר 3 שנה 2022

בית ספר: בית ספר הארי רדזינר למשפטים LL.B.

המהפכה החברתית במשפט העסקי

מרצים/ות:

פרופ' עלי בוקשפן bukspan@runi.ac.il

מספר הקורס:	3633	סוג הקורס:	סמינריון	שעות שבועיות:	2	נקודות זכות:	2
דרישות הקורס:	עבודה מסכמת	קוד קבוצה:	223363301	שפת לימוד:	עברית		

תנאי קדם

קדם:

4 - אנגלית למשפטנים - מתקדמים ב' או 10061 - אנגלית משפטית למצטיינים
37 - דיני תאגידים

נושאי הקורס

לפני כשלוש שנים, ממש ערב משבר הקורונה, הגיע השיח בשאלת אחריות החברתית של חברות עסקיות ל"צומת קריטי", כפי שכונה הדבר על ידי קולות באקדמיה בארה"ב. יוזמות שונות קראו לאיכון המצפן המכוון את המגזר העסקי לא רק לכיוון השאת רווחיהן של החברות ושל בעלי מניותיהן, אלא גם ובאופן דואלי, להקשר הרחב יותר בו הן פועלות ולהביא בחשבון, בצד ובמסגרת שיקוליהן העסקיים, גם את עניינם של בעלי העניין השזורים בפעילותן.

שיאו של שיח זה נשמע במסמכים משמעותיים, כגון: בהצהרת השולחן העגול בארה"ב באוגוסט 2019; בדו"ח שבחן את מטרתן של חברות בעידן הנוכחי שפורסם בנובמבר 2019 על ידי האקדמיה הבריטית; במניפסט של הפורום הכלכלי העולמי בדאבוס, שפורסם בדצמבר 2019 ואשר קרא למעבר ממוודל של Shareholder Capitalism למוודל של Stakeholder Capitalism, ובמכתבו השנתי מינואר 2020

של לארי פינק, יו"ר קרן BlackRock, קרן ניהול הנכסים הגדולה בעולם, למנכ"לים בארה"ב ובו הוא ממליץ להם לאמץ גישה אשר תשרת את כלל בעלי העניין הקשורים בפעילות החברות שבניהולם. תמורות אלו לא נעצרות לרגע וממשיכות ביוזמות מעשיות ומרצות לגילוי מידע הקשור לנושאי ESG, להגדרת מדדים אחידים בנושאי ESG, לבניית מנגנוני תגמול למנהלים לפי ביצועים הקשורים ב- ESG ועוד.

השיח המשפטי והחוץ משפטי בנושא מעפיל, אם כך, לשיאים חדשים, וכל זאת לצדה של מניפת הקורונה אשר מטיחה בפני כולנו את העובדה שהעולם הוא אכן כפר גלובאלי אחד והמערכות האנושיות קשורות ושלובות זו בזו כמעט בכל מובן, ובכלל זה בריאותית, חברתית וכלכלית. באופן טבעי, לכן, כשם שהמניפה מעוררת ותעורר מחשבות רבות בכל תחומי החיים שהורגלו להם, כך הוא הדבר גם ביחס לשאלה כיצד היא משפיעה ותשפיע על השיח שהואץ בשלוש שנים האחרונות ביחס למקומו ולאחריותו של המגזר העסקי.

שאלה זו אינה רק תיאורטית, אלא גם מעשית. לשאלה זו השלכות מיידיות ברמה העסקית אך גם ברמה המשפטית. יש להניח שבתקופה הקרובה יגבר העיסוק המשפטי בשאלת אחריותם של נושאי משרה, בין היתר מכח חוק החברות, אשר נחקק לפני כעשרים שנה, ומכח חוק חדלות פרעון ושיקום כלכלי, שנכנס לתוקפו בספטמבר 2019 ואשר כולל בתוכו גם חובה משפטית חדשה, שנראית לכאורה מתאימה במיוחד לתקופה זו, החובה לפעול לצמצום היקפה של חדלות פרעון.

הסמינריון יבחן מגמות אלו באמצעות התבוננות בעולם המשפט ובעיקר באמצעות התבוננות בדיני החוזים ובדיני החברות. התבוננות בדינים אלו מעלה כי דווקא בתחומי המשפט העסקיים, אותם תחומי משפט חומריים שנתפסו כממלכת המשפט הפרטי הקלאסי, מתחוללות בשנים האחרונות תמורות המטילות על הצדדים לחוזה ועל המעורבים בפעילות החברה אחריות חברתית הולכת וגוברת, החורגת מעניינם הפרטי והאנוכי ומעודדת אותם לפקוח עיניהם ולהתחשב גם בזולתם. תמורות אלו משתלבות במחלוקת עתיקת היומין בדיני החברות בדבר תכליתה של החברה העסקית - האם זו יונקת מהפרדיגמה הכלכלית ה"רזה", או הינה רחבה יותר ומכוונת גם לקידומן של תכליות חברתיות. ככל שאמורים הדברים בישראל, מחדדים נושאים אלו גם את ה"תמורה החברתית" המתחוללת כיום במשפט האזרחי בישראל ואשר בבסיסה עומדת גישה המבססת את אוטונומיית וחירויות הפרט אך גם את אחריותם של כלל המעורבים באינטראקציות החברתיות להתחשבות בציפיותיו המוצדקות של הזולת, ובזכויות אדם בכלל זה. בסמינריון נבחן מגוון תאוריות והסדרים משפטיים - בתוך דיני החברות ומחוצה להם ונדון, בין היתר, במשמעות האבחנה בין משפט ציבורי ומשפט פרטי, בקשר בין "נורמות חברתיות" ו"נורמות משפטיות", בקשר בין קודים אתיים לנורמות משפטיות ועוד.

בין הנושאים שיועלו ויוצעו לדיון ומחקר:

- תכליתם של דיני החברות בעידן המודרני - סעיף 11 לחוק החברות
- הסדרת נושאי ESG - בתוך ו/או מחוץ לדיני החברות
- תחולת חוקי היסוד וזכויות האדם במשפט הפרטי - תחולה ישירה או עקיפה?
- דיני חברות וזכויות אדם (חובות האמונים והזהירות של נושאי משרה - האם כוללות גם הגנה על זכויות אדם? הנחיות האו"ם Guiding Principles on Business and Human Rights (2011) ויישומן)
- רגולציה פיננסית ו- ESG
- השקעות אתיות/Impact והשפעתן על דיני החברות
- דיני ניירות ערך וחובות גילוי בנושאי ESG
- משקיעים מוסדיים, דיני חברות ו- ESG
- הסדרה של שכר בכירים בראי גישה ה- ESG
- תמורות בכלל שקול הדעת העסקי
- חובות נושאי משרה לקראת ובשעת חדלות פרעון

- תמורות בדיני הרמת המסך
- דיני החברות ויחסם לנושים ולבעלי העניין
- דיני החברות וממשקם עם דיני איכות הסביבה
- דיני החברות וממשקם עם דיני עבודה
- דיני החברות וממשקם עם דיני הגנת הצרכן
- תובענות ייצוגיות ככלי להטמעת אחריות חברתית במגזר העסקי
- מגמות חדשות באכיפה פלילית של החברה ושל נושאי המשרה – הרתעה, מניעה, שיקום ואחריות חברתית
- הדרכים האופטימליות להסדרה של נושא האחריות החברתית במגזר העסקי
- "משפט רך" ככלי להטמעת אחריות חברתית במגזר העסקי (כגון, דירוגים ומדדי ESG, חובות גלוי, תכניות אתיקה ודיווחים חברתיים)
- השלכתם של תופעת האחריות החברתית וקודים אתיים בחברות עסקיות על סוגיות יסוד בדיני החברות (ביניהן, ניסוחו של סעיף 11 לחוק החברות, עקרון האישיות המשפטית הנפרדת והרחבת שיח האחריות, עקרון הגבלת האחריות, גישור בין התפיסה הכלכלית והתפיסה החברתית לדיני החברות, מזעור בעיית הנציג, דיספוזיטיביות מול קוגנטיות, חובות נושאי משרה וטענות הגנה)
- חברות משפחתיות ו- ESG
- חופש החוזים, תקנת הציבור ותום הלב – שאלת האיזון ויחסי הגומלין המצויים והרצויים

מטרות הקורס

מטרת הסמינריון להקנות ידע, דרכי חשיבה ביקורתית וכלי ניתוח בתחומי יסוד במשפט העסקי באמצעות הרצאות פרונטאליות, דיונים בכיתה, רפרטים, הגשת תזכירים, ניסוח השערת מחקר וכתבת עבודת מחקר.

מבנה ציון הקורס

1. עבודה סמינריונית – 70%
2. תזכירים, הצגת נושא העבודה בכיתה והשתתפות שוטפת – 30%

מטלות הקורס

- **השתתפות פעילה והצגת נושא המחקר** - הסמינר מורכב ממפגשים בהם יש חשיבות להשתתפות פעילה. לאחר ארבעת המפגשים בהם יסקר תחום הדיון ונושאים אפשריים למחקר ודיון, יציגו המשתתפים והמשתתפות בסמינר, ביום רפרט מרוכז, את הנושא שנבחר על ידם/ן.
- **תזכירים** - עד שבוע לאחר הרפרטים יש להגיש בשני עותקים (עותק למציג/ה ועותק למרצה) תזכיר קצר, שאורכו אינו צריך לעלות על עמוד אחד, המביא התייחסות לנושא שהוצג ברפרט. בתזכיר זה ניתן לדון בהתייחסות מקורית לנושא שנדון; חולשות בטיעון שהוצג; דיון בנושאים קשורים הראויים לפיתוח; זוויות ראייה נוספות; עמדה ביקורתית לנושא שהוצג וכיוצא באלו הגיגים. יש להגיש 5 תזכירים לבחירה מתוך הנושאים שהוצגו ועל כל תזכיר כזה לפתוח בכותרת המתמצתת את הרעיון המובע על ידי כותבי התזכיר.

- **עבודה סמינריונית** - על כל משתתף/ת להגיש עבודת מחקר עצמאית הדנה בנושא מתוך הנושאים שהועלו בסמינר או קשורים בו. את העבודה על כל סטודנט/ית לערוך בגפו/ה.

• **זרישות מעבר**

- נוכחות והשתתפות במפגשים
- הגשת 5 תזכירים
- פרט
- הגשת עבודה סמינריונית בכתב

תפוקת למידה

עם השלמת הקורס בהצלחה יוכלו הסטודנטים:

- לתאר ולהסביר את ההסדרים והתיאוריות המרכזיות המסדירים את המשפט העסקי.
- להבין את עקרונות היסוד עליהם מושתתים דיני החוזים ודיני החברות, להבין את ההצדקות השונות להם, להבין את המגמות המתפתחות בתחום ואת קשרי הגומלין בין דיני החוזים ודיני החברות לבין תחומי משפט נוספים.
- לדון באופן ביקורתי בסוגיות חדשות בתחומיהם של דיני החוזים ודיני החברות.
- לנסח השערת מחקר וכתבת עבודת מחקר.

שעות קבלת מרצה

על-פי תיאום מראש בטלפון 09-9527233 או במייל bukspan@idc.ac.il

הערות נוספות

לסילבוס המלא ראו באתר הסמינריון

רשימת קריאה

ראו באתר הסמינריון